

Forslag til Natura 2000- handleplan 2022–2027

Odense Fjord

Natura 2000-område nr. N110

Habitatområde H94

Fuglebeskyttelsesområde F75

Figur 1: Odense Fjord er bl.a. levested for Fjordterne. Foto: Keld Skytte Petersen.

Natura 2000-handleplan for Odense Fjord

Natura 2000-område nr. 110

Habitatområde H94

Fuglebeskyttelsesområde F75

Udgiver: Kerteminde Kommune, Nordfyns Kommune, Odense Kommune og Miljøstyrelsen

År: 2024

Forsidefoto: Græssende heste på strandeng ved Stige Ø med Lindø industripark i baggrunden

Fotograf: Erik Vinther

Må citeres med kildeangivelse.

Kerteminde
Kommune

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Indhold

1.	Resumé	4
2.	Baggrund	5
3.	Den lovgivningsmæssige ramme.....	5
3.1	Miljøvurdering af handleplanerne	6
4	Områdebeskrivelse	6
4.1	Vigtigste naturværdier	7
4.2	Trusler mod områdets natur.....	9
4.3	Målsætninger	9
4.3.1	Generelle retningslinjer	10
4.3.2	Område specifikke retningslinjer.....	10
5	Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode	11
5.1	Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	15
6	Behov for indsatser	16
7	Indsatser fordelt på aktør	17
8	Prioritering af den forventede indsats	19
8.1	Kerteminde Kommune	19
8.2	Nordfyns Kommune	19
8.3	Odense Kommune	20
8.4	Miljøstyrelsen	20
9	Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	21
10	Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser	22
11	Bilag 2: Afgrænsning af Natura 2000-område nr. 110, Odense Fjord.....	23

1. Resumé

Handleplanen for Natura 2000-område nr. 110 Odense Fjord beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027 - dog udgangen af 2033 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Natura 2000-området består af fuglebeskyttelsesområde og Habitatområde H94.

Den nationale prioritering af indsatserne i Natura 2000-områderne sigter i den kommende 3. planperiode (2022-2027) på at skabe mulighed for mere naturlige processer og naturens robusthed, udvide arealet med urørt skov samt fokus på tiltag mod klimaforandringer.

Den overordnede målsætning for Natura 2000-område nr. 110 Odense Fjord er at områdets hav-, kyst- og lysåbne natur sikres og udgør et stort, sammenhængende naturområde med dynamisk kystudvikling og hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten, og med udbredte levesteder for fuglene. De overordnede og generelle mål for Natura 2000-område Odense Fjord er beskrevet nærmere i statens Natura 2000-planen afsnit 3.1 og 3.2.

Ved Odense Fjord skal der i den kommende planperiode være særligt fokus på forbedring af levesteder for havterne og klyde, forbedring af tilstanden på hede-arealer (Enebærrodde), udlægning af urørt skov (omfatter kun mindre arealer), revision af bestemmelser for vildtreservat Odense Fjord og færdiggørelse af nødvendig fiskeriregulering.

Handleplan-myndighederne for Natura 2000-området omfatter de 3 berørte kommuner (Kerteminde, Nordfyns og Odense) samt Miljøstyrelsen.

Overordnet set prioriterer de 3 kommuner at igangsætte projekter med fokus på at forbedre områdets udpegede naturtyper og at forbedre levesteder for områdets ynglende samt rastende fugle. Indsatserne søges gennemført i synergi med vandområdeplaner, klimahandleplaner og klimatilpasningsplaner. Hertil prioriterer kommunerne at løfte indsatsen for Odense Fjord ved også at indgå i projekter finansieret af EU LIFE-program og tilsvarende eksternt finansierede projekter.

Miljøstyrelsen prioriterer en indsats med henblik på at fremme en bevarende drift af skovnaturtyperne samt at øge arealet med urørt skov. Miljøstyrelsen prioriterer ligeledes at indgå i relevante EU LIFE-projekter.

Indsatsen udføres både på offentlige og private arealer i området. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til Life-projekter som medfinansieres af EU.

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanen for Natura 2000-område nr. 110 Odense Fjord skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planen for området.

Denne handleplan er udarbejdet af Kerteminde Kommune, Nordfyns Kommune, Odense Kommune og Miljøstyrelsen.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanen gennemføres inden udgangen af 2027.

Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer med skovhabitatnatur inklusive arealer nævnt i skovlovens §28 (herfra omtalt som skovbevoksede, fredskovspligtige arealer). Der skal gennemføres en planlægning hvert 12. år. Den aktuelle planperiode er 2022-2033. Miljøstyrelsen er ansvarlig for, at indsatserne på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer gennemføres inden udgangen af år 2033.

Kommunernes handleplan og Miljøstyrelsens skovhandleplan sammenskrives og udmøntes i denne samlede Natura 2000-handleplan.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-området, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne planer for forvaltningsindsatser (eks. drifts- og plejeplaner). Der udarbejdes ikke handleplan for de offentlige lodsejeres arealer, hvor de selv udarbejder planer for forvaltningsindsatser, hvorfor data fra deres arealer ikke indgår i selve handleplanen. Vigelsø og dele af Fjordmarken er ejet af Naturstyrelsen. Resume af plejeplanerne kan ses i bilag 1.

3. Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanen findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)
- bekendtgørelse af lov om skove (lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023)
- bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016)

Kommunerne er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Dog er det Miljøstyrelsen, der er ansvarlig for de privatejede, skovbevoksede, fredskovpligtige arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.

- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode (dog 12 års periode for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer), der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. I bilag 1 er resumé plejeplaner for Naturstyrelsens arealer på Vigelsø og ved Fjordmarken.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå i Natura 2000-handleplanen.

3.1 Miljøvurdering af handleplanerne

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 5. januar 2023).

For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, er det kommunernes vurdering, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

4 Områdebeskrivelse

Natura 2000-området omfatter den vestlige del af Odense Fjord. Fjorden blev dannet under sidste istid som en smeltevandsslette. Den oprindelige fjord strakte sig langt mod vest, men alle de lavvandede dele mod vest er blevet inddiget, afvandet og opdyrket. Mod nord afgrænses fjorden af Enebærødde, som er Fyns eneste større hedeområde.

Natura 2000-området har et areal på ca. 5.048 ha, hvoraf ca. 82 % udgøres af hav. Den inderste del af Odense Fjord, Seden Strand er en lavvandet bugt med en middeldybde på mindre end 1 meter. Yderfjorden er også lavvandet, med en middeldybde på 2,7 meter. En smal sejlrende vedligeholdes fra Odense havn og ud gennem fjorden. Flere småøer er opstået ved oplæg af fyld fra oprensninger af sejlrenden. Der er to beboede øer og ca. 25 små holme i fjorden. Natura 2000-området ligger indenfor vandplanområdet Odense Fjord. I bilag 2 ses afgrænsningen af området.

Figur 2: Udover Odense Å udmunder flere vandløb i Odense Fjord. Her Vejrup Å omkranset af de tilbageværende engområder. Foto Viggo Lind, Luftfoto Danmark.

Hele Odense Fjord er udlagt som vildtreservat med forbud mod jagt fra motorbåd. Desuden er der forbud mod færdsel i den inderste del af Egensedybet og den sydlige del af Vigelsø samt færdselsforbud på og omkring en række småøer i fuglenes yngletid.

Hele Odense Fjord inkl. kystzonen er præget af mange års menneskelig påvirkning. Selve fjorden er reduceret med op til 1/3 som følge af landvinding særligt ved Lumby inddæmmede strand.

Yngle- og rastesteder for eng- og vandfugle på særligt strandene og strandoverdrev er gennem de sidste 200 år ligeledes blevet reduceret i stort omfang som følge af inddigning, dræning, tilplantning og opdyrking. Det er bl.a. tilfældet i den inderste del af Odense Fjord

Natura 2000-området ved Odense Fjord repræsenterer således den tilbageværende del af de tidligere udbredte flader med lavvandet fjord og større sammenhængende flader med strandene.

4.1 Vigtigste naturværdier

Natura 2000-området er specielt udpeget for at beskytte fjordens marine naturtyper, de mange små holme, som er vigtige levesteder for en lang række fuglearter, samt strandene, våd- og tør hede samt rigkær.

Odense Fjord er raste- og fourageringsområde for flokke af knopsvane, sangsvane, blichøne og hjejle samt mange forskellige andefugle.

Omkring Odense Å's udløb ved Bågå og Seden Strand findes større strandensarealer. En del af strandene er inddigede eller afgrænset af diger. Strandene findes desuden udviklet langs kysten ved Hofmannsgave og Enebærodde. Ved Ølundgård og på Vigelsø er der skabt større strandene i forbindelse med genopretningsprojekter. I den inddæmmede Fjordmarken i nordvest enden af fjorden findes artsrige rigkær med forekomst af flere arter af orkideer og skæv vindelsnegl.

Natura 2000-området ved Odense Fjord er udpeget på baggrund af forekomst af naturtyper og arter opført på EU's habitatdirektivs bilag 1 og bilag 2 samt forekomst af ynglende og/eller rastende fugle opført på EU's fugledirektivs bilag 1.

Tabel 1: Naturtyper og arter som Natura 2000-område nr. 110 Odense Fjord er udpeget på grundlag af. . Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 94		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeblade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Søbred med småarter (3130)	Næringsrig sø (3150)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Kalkoverdrev* (6210)	Tidvis våd eng (6410)
	Urtebræmme (6430)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på muld (9130)
	Ege-blandskov (9160)	
Arter	Skæv vindelsnegl (1014)	
Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 75		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Knopsvane (T)
	Sangsvane (T)	Havørn (TY)
	Rørhøg (Y)	Blishøne (T)
	Klyde (Y)	Hjejle (T)
	Splitterne (Y)	Fjordterne (Y)
	Havterne (Y)	

Figur 3: Natura 2000-området er bl.a. udpeget på baggrund af områdets betydning for Klyde. Foto: Kurt Due Johansen.

4.2 Trusler mod områdets natur

Som udgangspunkt for planerne har Miljøstyrelsen udarbejdet en basisanalyse. I denne vurderes naturtypernes tilstand og truslerne mod disse.

De overordnede trusler omfatter tilgroning, uhensigtsmæssig hydrologi, direkte påvirkning fra landbrugsdrift og forekomst af invasive arter.

I basisanalysen vurderes, der ikke at være nogle akutte trusler mod områdets udpegede fuglearter.

En fortsat forringelse af de lysåbne naturtyper vil dog forringe områdets status som levested for særligt engfuglene. Et forandret klima med et stigende havvandsspejl med hyppigere oversvømmelser i ynglesæsonen risikerer ligeledes at medvirke til en forringelse eller reduktion af områdets lysåbne naturtyper.

Figur 4: Oversvømmelse ved Geels Å. Oversvømmelser ved Odense Fjord bliver hyppigere som konsekvens af et ændret klima. Foto: Jesper Larsen, Luftfoto Danmark.

4.3 Målsætninger

Målsætningerne for Natura 2000-området er beskrevet i statens Natura 2000-planens afsnit 3.1 og 3.2

I den overordnede målsætning for Natura 2000-område nr. 110 Odense Fjord er der fokus på, at områdets hav-, kyst- og lysåbne natur sikres og udgør et stort, sammenhængende naturområde med dynamisk kystudvikling og hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten, og med udbredte levesteder for fuglene.

I Natura 2000-planen beskrives de konkrete målsætninger for området med fokus på terrestriske og marine naturtyper, arter, samt yngle- og trækfugle.

I Natura 2000-planens afsnit 4 beskrives de generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsen i planperioden 2022-2027.

4.3.1 Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle eller arter.
4. For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlaget, sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.
5. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.
6. Igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, afsluttes.
7. Indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.
8. Der fokuseres på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, og på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr, samt på at fortsætte arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-områder.
9. Opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klappning i Natura 2000-områder.
10. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og -fugle.

4.3.2 Område specifikke retningslinjer

1. at tilstanden af levestederne for havterne og klyde sikres eller forbedres, så 75% af de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet. Det vil også være til gavn for fjordterne og splitterne.
2. at der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer (Enebærodde) med henblik på forbedring af naturtilstanden.
3. at urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.
4. at bestemmelserne for vildtreservatet Odense Fjord revideres.
5. at den nødvendige fiskeriregulering færdiggøres.

Figur 5: Blishøns overvintrer i stort antal ved Odense Fjord. Foto: Kurt Due Johansen

5 Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunerne har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021.

For de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer har Miljøstyrelsen arbejdet for at gennemføre indsatserne, der blev beskrevet i første generation af Natura 2000-planen fra 2010-2015 og videreført i anden planperiode 2016-2021.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudskompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 2: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Kerteminde Kommune, Nordfyns Kommune og Odense Kommune	Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo	Alle 3 kommuner har udarbejdet indsatsplaner, der dækker alle arealer med forekomst af Kæmpe Bjørneklo.	
Odense Kommune	Afgræsning af Natura 2000-område – sikre vedligehold af græsningsfaciliteter	64 hektar	6 hektar
	Forberedelse til afgræsning		18 hektar
	Etablering af levesteder for engfugle og bilag IV-arter (strandtudse)		2500 m ²
Nordfyns Kommune			
Kerteminde Kommune			

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Figur 6: Der er etableret midlertidigt vandfyldte lavninger med henblik på at forbedre området som levested for bl.a. engfugle og strandtudse. Foto: Lars Sønderby, Odense Kommune

Tabel 3: Følgende indsatser er finansieret gennem landdistriktsmidler eller anden finansiering og gælder arealer, der ikke er skovbevoksede, fredskovspligtige arealer*.

	Indsats	Kommunalt ejet (hektar)	Privatejet (hektar)
Nordfyns Kommune	Pleje af græs- og naturarealer (Landdistriktsordning)		145
	Fastholdelse af naturlige vandstandsforhold (Landdistriktsordning)		56
	Rydning af tilgroede arealer (Landdistriktsordning)		30
Kerteminde Kommune	Pleje af græs- og naturarealer (Landdistriktsordning)		30
Odense Kommune	Pleje af græs- og naturarealer (Landdistriktsordning)	35	46
	Genopretning af naturlig oversvømmelses-dynamik /naturlig hydrologi på strandenge (Miljøstyrelsens pulje til synergi-projekter samt EU' Horizon-program)		7
	Forberedelse til afgræsning (Miljøstyrelsens pulje til synergi-projekter samt EU' Horizon-program)		13

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Figur 7: Genopretning af naturlig hydrologi og kystdynamik eks. ved tilbagetrækning af kystdiger ved Seden Strandby. Foto taget efter stormen "Pia" den 22. december 2023. Foto: Jesper Larsen, Luftfoto Danmark.

Skovbevoksede, fredskovspligtige arealer følger en 12 års-cyklus, og første planperiode for disse løber således fra 2010 til 2021. Tabel 3 neden for viser status for de gennemførte eller igangværende indsatser i perioden 2010-2021 beliggende i kortlagt habitatskov inden for Natura 2000-området. Indsatserne er opgjort på indsatstype. Der kan være gennemført flere indsatser på det samme areal, hvorved samme areal kan fremgå flere gange (eksempelvis skovnaturtypebevarende drift og pleje forud for urørt skov, eller forbedring af hydrologi på samme areal, hvor der også er udført skovnaturtypebevarende drift og pleje). Indsatsplanerne for arealerne blev først udgivet i skovhandleplanerne i 2012.

Tabel 4 er baseret på tinglyste indsatser såsom urørt skov, på data fra tilskudsordningerne (beror på tilsagnsdata, hvorfor arealet for indsats kan være overestimeret i forhold til den endelige indsats, idet der altid vil være en vis del af de givne tilsagn, der ikke udnyttes). Der kan være usikkerheder i de indhentede data fra tilskudsordningerne fra 2010-15. Miljøstyrelsen har desuden indhentet data for gennemførte indsatser i habitatnaturtyper på skovbevoksede fredskovsarealer fra offentlige myndigheder, og anvendt data i det omfang, Miljøstyrelsen har modtaget disse.

Tabel 4: Gennemførte indsatser på skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Tallene dækker over perioden 2010-2021.

Indsats	Tilskudsfinansiering på private arealer (hektar)	Offentlige arealer (hektar)	Total (hektar)
Forbedring af hydrologi*			
Indsatser m.h.p. lysåben natur**			
Skovnaturtypebevarende drift og pleje***	0	0	0
Urørt skov	0	0	0

¹ Indsatser på private arealer dækker over indsatser, som er tilskudsfinansierede.

² Indsatser på offentlige arealer dækker hovedsageligt over indsatser gennemført via lodsejeres egne midler men kan også være dækket af tilskudsordninger.

* Forbedring af hydrologi dækker over lukning af dræn og grøfter samt ophør med vedligeholdelse af afvanding

** Indsatser for lysåben natur dækker over græsning, hegning og rydning med henblik på lysåben natur.

*** Skovnaturtypebevarende drift og pleje dækker over flere indsatser, heriblandt sikring af naturtyper, træer til naturligt henfald, naturnær skovdrift, rydning af uønsket opvækst, problemarter og invasive arter samt skovgræsning og foryngelse.

Tabel 5: Følgende Life-projekter er iværksat i området (arealerne for Life-projekter i skovbevoksede, fredskovspligtige arealer indgår også af opgørelsen i tabel Indsæt tabelnummer for tabel med gennemførte indsatser i fredskov.)

Nordfyns Kommune	LIFE Rare Nature (indsat for hedeområde ved Enebærrodde)
------------------	--

Figur 8: Hedeområde ved Enebærrodde: Foto Kurt Due Johansen.

Ud over de ovennævnte indsatser har myndighederne søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

- Kommunerne har planlagt gennemførelse af nyt omfattende naturprojekt, der også omfatter arealer ved Odense Fjord. Projektet søges gennemført via EU' LIFE-program.
- Miljøstyrelsen har finansieret gratis rådgivning hos Dansk Skovforening for ejere af skovbevoksede fredskovspligtige arealer i Natura 2000-områderne.
- Som opfølgning på skovlovens anmeldeordning for Natura 2000-områderne er der i flere Natura 2000-områder indgået aftaler med private lodsejere, der er med til at sikre naturindhold og arter på de berørte arealer (LBK. nr. 690 26. maj 2023, §17-19).
- Miljøstyrelsen har arbejdet for relevante støtteordninger for at understøtte implementeringen af Natura 2000-planerne.
- Miljøstyrelsen har udført en opsøgende indsats og har kontaktet nogle private lodsejere med større arealer af privat fredskov og informeret om muligheden for at søge tilskud til indsatser i de private fredskove.

5.1 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanen skal ifølge bekendtgørelserne indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 og 12 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret. Vurderingen, af hvorvidt handleplanerne er gennemført i den forudgående periode, er baseret på, om de planlagte indsatser fra sidste handleplan er opfyldt, eller der er udført tilsvarende tiltag.

Monitering af effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

Kommunerne har som del af de gennemførte projekter gennemført monitering før og efter gennemførelse af indsatserne i de pågældende projektområder.

6 Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Odense Fjord beskriver de konkrete mål for indsatsen.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunerne og Miljøstyrelsen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse.

Offentlige lodsejere skal selv organisere gennemførelse af indsatser på egne arealer.

Tabel 6: Behov for indsatser for lysåbne naturtyper, og for skovnaturtyper uden og med fredskovspligt*

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Naturbevarende- og -forbedrende forvaltning ved afgræsning	Op til 250 ha	Op til 20 ha	Op til 270 ha
	Indsats til forbedring af hydrologi**	Op til 60 ha	Op til 140 hektar	Op til 200 hektar
	Rydning/slåning af uønsket vegetation***	0 ha	Op til 50 ha	Op til 50 hektar
Skovnaturtyper uden fredskovspligt	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 ha	-	Op til 0,5 ha
	Urørt skov	0 ha	-	Op til 0,5 ha
Skovnaturtyper med fredskovspligt***	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	-	-	Op til <1 ha
	Urørt skov****	0 ha	-	Op til <1 ha
	Rydning af invasive arter	-	-	0 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

** Indsats til forbedring af hydrologi omfatter alle lysåbne naturtyper i ugunstig tilstand, der i basisanalysen er vurderet til at have en afvandingseffekt vurderet fra 2 (svag).

*** Rydning/slåning af uønsket vegetation omfatter lysåbne naturtyper inden for fuglebeskyttelsesområde F75 i ugunstig tilstand, der i basisanalysen er vurderet til at være domineret af høj græs-/urtevegetation over 50 cm. på 75-100 % af arealet

**** Indsatser planlagt for skovnaturtyper med fredskovspligt vises udelukkende som et samlet behov for indsatser med undtagelse af urørt skov, hvor igangværende indsatser også vises. Skovnaturtypebevarende drift og pleje dækker over flere indsatser. Da der kan være overlap mellem indsatstyper, og da der efter afslutning af én type indsats kan være behov for at gentage indsatstypen, er behovet for indsatser vurderet samlet.

**** Igangværende indsats for urørt skov omfatter al tinglyst urørt skov til og med 2021. Tinglyst urørt skov anses i denne sammenhæng som en varig igangværende indsats.

Tabel 7: Behov for indsatser for arter udover indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper uden fredskovspligt*

Forventede indsatser	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Forbedring af levesteder for engfugle/ etablering af midlertidige vandflader	3 stk. (ca. 0,3 ha)	Ca. 25 stk. (op til 5 ha)	Ca. 28 stk. (op til 5 ha.)

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

7 Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven.

Myndighederne er ansvarlige, jfr. ovenstående fordeling, for gennemførelse af handleplanen undtagen for offentlige arealer, hvor lodsejer selv er ansvarlige for at gennemføre handleplanen. De fleste indsatser er geografisk bestemt, hvorved den nævnte myndigheds- og arealdeling er gældende. Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](#)¹. Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)² og i Natura 2000-basisanalyserne. Hver myndighed eller lodsejer er ligeledes ansvarlige for de arter på udpegningsgrundlaget, som ikke er geografisk fordelt på baggrund af overvågningsdata, inden for deres respektive myndighedsområde eller egne arealer.

Der kan være indsatser i Natura 2000-planens indsatsprogram, hvor der ikke er samme klare geografiske afgrænsning. I denne handleplan er der en naturlig ansvarsfordeling ud fra den geografiske afgrænsning, og dermed hvilken myndighed, der er ansvarlig for gennemførelse.

Figur 9: Strandeng i god tilstand ved Vigelsø. Foto: Jonas Hansen, Miljøstyrelsen.

¹ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

² <https://www.miljoportal.dk/>

Tabel 8: Fordeling af naturtypearealer på aktører i hektar (ha.)

Naturtype	Handleplanmyndighed				Offentlige lodsejere, der planlægger selv
	Kerteminde Kommune	Nordfyns Kommune	Odense Kommune	Miljøstyrelsen	Naturstyrelsen
9160 Egeblandskov (skovbevokset fredskov)	-	-	-	<1 ha	
5130 Enekrat	-	Ca. 23 ha.	-	-	
1310 Enårig strandengvegetation	-	Ca. 22 ha.	Ca. 2 ha	-	
6210 Kalkoverdrev	-	Ca. 11 ha.	-	-	
7220 Kildevæld	-	-	Ca. 1 ha.	-	
1230 Kystklint/klippe	-	Ca. 0,2 ha.	-	-	
7230 Rigkær	-	Ca. 1 ha.	Ca. 1 ha.	-	
1330 Strandeng	Ca. 16 ha.	Ca. 148 ha.	Ca. 121 ha.	-	
1220 Strandvold med flerårige	-	Ca. 46 ha.	-	-	
6410 Tidvis våd eng	-	Ca. 4 ha.	-	-	
4030 Tør hede	-	Ca. 5 ha.	-	-	
4010 Våd hede	-	Ca. 1 ha.	-	-	

8 Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

- 1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed**
 - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
 - 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
 - 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser
- 2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030**
 - 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
 - 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr
 - 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
 - 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder
- 3. Bekæmpe invasive arter**
 - 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden sker på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (kapitel 5) og indsatser fordelt på aktør (kapitel 6).

Prioriteringen af indsatsen inden for Natura 2000-område nr. 110 Odense Fjord er følgende:

8.1 Kerteminde Kommune

Kerteminde Kommune prioriterer at løfte indsatsen for Natura 2000-området Odense Fjord igennem hele planperioden ved at afsøge muligheden for projekter. Projekterne kan indeholde en eller flere af de forventede indsatser, såsom facilitering af hensigtsmæssig drift/pleje på eksisterende naturtyper, som endnu ikke har en drift/pleje, bekæmpelse af invasive arter og indsats for de udpegede egnede levesteder for ynglefugle.

8.2 Nordfyns Kommune

Nordfyns Kommune prioriterer at gennemføre de indsatser, der er videreført fra de to foregående planperioder tidligt i planperioden, samt gennem hele perioden at videreføre og vedligeholde igangværende og gennemførte indsatser, herunder rydning, græsning og bekæmpelse af invasive arter. Grundlæggende hedepleje vil være et prioriteret fokus i arbejdet med at stabilisere og forbedre naturtypernes naturtilstand i området.

Nordfyns Kommune prioriterer gennem hele planperioden at underbygge lokal forankring og kontinuitet i naturplejen på de private arealer, gennem en opsøgende indsats over for:

- Lodsejere med særligt sårbare naturtyper og arter (f.eks. naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet),
- Lodsejere med særligt store arealer omfattet af Natura 2000-planerne,
- Lodsejere i de store naturområder i Natura 2000-området,
- Lodsejere, som er særligt interesserede i at gennemføre en indsats.

Nordfyns Kommune prioriterer at igangsætte naturfremmende projekter, og have fokus på synergi mellem pilot-naturpark-, vandområdeplans-, klima-, kystsikrings- og naturfremmende indsatser i Natura 2000-området.

Nordfyns Kommune prioriterer at løfte indsatserne via nationale støtteordninger og deltagelse i EU-LIFE-projekter

Nordfyns Kommune prioriterer at sikre og forbedre tilstanden af levestederne for havterne og klyde, så 75% af de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for fjordterne og splitterne.

8.3 Odense Kommune

Odense Kommune prioriterer følgende indsatser ved Natura 2000-området Odense Fjord:

- at skabe sammenhæng mellem alle de udpegede naturtyper indenfor Natura 2000-området.
- at genoprette naturlig hydrologi indenfor hele Natura 2000-området. Herunder at genoprette den naturlige dynamik mellem Odense Fjord og strandengene.
- at tilpasse udviklingen af Natura 2000-området til et fremtidigt scenarie med et højere havvandsspejl. Indsatsen gennemføres ved at etablere nye og genoprette strandenge og strandoverdrev ved Odense Fjord. Indsatser søges gennemført i synergi med vandområdeplan for Odense Fjord, samt Odense Kommunes klimahandle- og klimatilpasningsplaner.
- at forbedre og genoprette yngle- og rastesteder for eng- og vandfugle samt bilag IV-arter ved Odense Fjord. Herunder at reducere forstyrrelse af ynglende og rastende fugle.
- at løfte indsatsen for Natura 2000-området ved at indgå i EU LIFE- og tilsvarende eksternt finansierede projekter.

8.4 Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen vil for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer kontakte private ejere af fredskovsarealer større end 20 hektar med henblik på at informere om muligheden for en mere skovnaturtypebevarende drift, tiltag for arter og muligheden for at udlægge til urørt skov.

Miljøstyrelsen vil fortsat prioritere at indgå i relevante Life-projekter nye som gamle.

9 Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Kerteminde Kommune, Nordfyns Kommune og Odense Kommune samt Miljøstyrelsens hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i nedenstående tabel 9. I den forbindelse tager myndighederne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 9: Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Myndighed
Planlægning af og afsøgning af muligheder for indsatser ved Odense Fjord på private arealer	Kommunerne vil kontakte og indgå i dialog med relevante lodsejere omkring muligheder for at gennemføre indsatser til at sikre en positiv udvikling af naturtilstanden ved Odense Fjord.	I løbet af planperioden	Kommunerne
Planlægning af og afsøgning af muligheder for indsatser ved Odense Fjord på kommunale og private arealer	I forbindelse med udpegning og prioritering af indsatser ved Odense Fjord inddrager kommunerne de relevante grønne organisationer bl.a. via kommunernes grønne råd.	I løbet af planperioden	Kommunerne
Kontakt til ejere af skovbevoksede fredskovspligtige habitatskovsarealer	Miljøstyrelsen kontakter skovejere med mere end 20 ha skovhabitatarealer og orienterer om muligheder for tilskud.	I løbet af planperioden	Miljøstyrelsen
Vejledning om mulige tiltag i skovhabitatnatur	Miljøstyrelsen understøtter en vejledningstjeneste ¹ til de private skovejere, hvor de kan søge gratis råd og vejledning omkring skovhabitatnatur.	Hele planperioden	Miljøstyrelsen
Møder med Grønt Fremdriftsforum	Miljøstyrelsen afholder møder med Grønt Fremdriftsforum og vil sætte emnet på dagsordenen, når det er relevant eller efterspørges.	Hele planperioden	Miljøstyrelsen

¹ Dette varetages for nuværende af Dansk Skovforening.

Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunerne og Miljøstyrelsen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

10 Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser

Vigelsø og Fjordmarken

Kommer senere fra Naturstyrelsen

Forslag

11 Bilag 2: Afgrænsning af Natura 2000-område nr. 110, Odense Fjord

Forslag

³ Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur